

INTEGRATION

– ANTAGET AV RIKSTINGET 2019 –

K
D

—

INNEHÅLL

INLEDNING

1

ÖVERGRIPANDE

3

Tillsätt en integrationsberedning

3

Ändra reglerna för tolkar

4

ASYLTIDEN

6

Anläggningsboende för alla

6

FÖRSTA TIDEN I SVERIGE

8

Ett flexibelt etableringsprogram

8

Bättre Sfi och koppling till arbetslivet

11

Skolgång under ansvar

14

IntegrationsteamIntegrationsteamer vid ankomst till kommun

16

Förbättrad vård och hälsa för nyanlända

18

ÖKA INTEGRATIONEN

21

Stärk nyanlända kvinnors möjlighet till integrering

21

Intensifiera arbetet mot hedersrelaterat förtryck

22

Reformera försörjningsstödet

23

Integrationsuppdrag till civilsamhället

25

Sociala utfallskontrakt för integrationen

26

Godkända prov för permanent uppehållstillstånd

28

Godkänt prov i svenska och samhällsorientering för medborgarskap

30

Minskad brottslighet förbättrar integrationen

32

INLEDNING

Sverige ska vara ett land av hopp och möjligheter, inte hopplöshet och utanförskap. De som kommer till vårt land ska erbjudas en snabb väg in i samhällsgemenskapen. Vi vill ha ett samhälle där alla människor gör sin del, får vara med och bidra och arbeta 100 procent av sin förmåga. Vi behöver ta tillvara på människors inneboende drivkraft och vilja att bygga en trygg framtid i sitt nya hemland. Goda värderingar är avgörande för att skapa ett gott samhälle och en samhällsgemenskap.

I Sverige ska vi leva sida vid sida som grannar – inte som främlingar. Då behövs ett gemensamt etiskt och kulturellt modersmål där vissa värderingar inte är valbara. De som flyr från krig och förtryck ska känna sig välkomna att skapa sig ett gott liv i friheten här, bli en del av samhällsgemenskapen och bli svensk. Självfallet kan man inte, och behöver inte, lämna sitt arv bakom sig. Men man bör ta seden dit man kommer. Vi måste bli bättre på att markera vad som gäller här och vilka grundläggande värden och värderingar som inte är valbara. Annars kommer vi se både en växande främlingsfientlighet och ett växande utanförskap.

Frågan om integration har länge varit central i den svenska debatten, men aktualiserades till en ny nivå i och med flyktingkrisen 2015. I Sverige sökte då 163 000 personer asyl och fram till och med 2018 har sammanlagt 237 000 personer beviljats uppehållstillstånd.¹ Dessa medborgare ska beredas plats i samhället och bli en del av samhällsgemenskapen.

Samhällsgemenskapen har många bitar. En av dem är det som ibland kallas samhällskontraktet, alltså en beskrivning av vilka skyldigheter och rättigheter medborgaren, samhället och staten har gentemot varandra. Här presenterar Kristdemokraterna integrationsförslag för att värna och stärka det kontraktet.

Sverige har under flera år byggt upp en betydande integrationsskuld. Vi har inte utformat mottagandet på ett sätt som gynnar integrationen. Arbetslösheten bland utrikes födda är fyra gånger högre än för inrikes födda. I snitt tar det åtta år innan hälften av utrikes födda kommer i arbete. Efter sexton år är fortfarande bara sextiofem procent förvärvsarbetande, vilket innebär ett gap på sexton procentenheter till inrikes födda.² Utrikes födda kvinnors låga förvärvsfrekvens är en viktig förklaring till detta. Många barn växer upp utan att någonsin se föräldrarna gå till jobbet. Segregationen är tydlig och skapar utanförskap och parallellsamhällen.

Få, om någon, skulle idag påstå att integrationsekvationen inte kompliceras av hur många som söker asyl. Att få ned söktrycket till en genomsnittlig nordisk nivå är ett av våra mål. Målet med integrationspolitiken ska alltjämt vara samhällsgemenskap.

Nyanlända måste ges nycklar för att ta sig in i det svenska samhället. Forskningen är tydlig; med bristfälliga kunskaper i svenska språket är förutsättningarna för egen försörjning,

¹ Migrationsverket.se (2019)

² Ekonomifakta.se (2019); statistik från SCB.

vidareutbildning och delaktighet i samhället sämre. Integrationen försvåras också av förutfattade meningar som leder till diskriminering och exkludering, i synnerhet på arbetsmarknaden.^{3,4} Det offentliga har ett stort ansvar att förmedla kunskap om själva grunden för vårt samhälle, om demokrati och frihet, jämställdhet och rättsstatens principer som inte är förhandlingsbara.

Staten kan aldrig ersätta den verkliga motorn i integrationsarbetet; civilsamhället. Civilsamhället har inte fått det utrymme som det borde ha. Det är i familjen och i de frivilliga sammanslutningarna som de dygder och allmänmänskliga värden, som behövs för ett fungerande samhälle, förvärvas. Det är här som möten uppstår, kunskap överförs och det främmande blir bekant.

Vårt samhälle är byggt på kristen etik och västerländsk humanism. Vi kristdemokrater menar att det ska fortsätta prägla vårt land. Detta gemensamma etiska modersmål är förutsättningen för ett samhälle som präglas av mångkultur. Detta ska ej sammanblandas med mångkulturalism. Mångkultur är en verklighetsbeskrivning, en realitet i Sverige och inget vi kristdemokrater vill förändra. Mångkulturalism däremot är en ideologi som bygger på en utopisk och naiv syn om att ett mångkulturellt samhälle kan skapas utan att grundläggande konflikter kan uppstå mellan olika värdesystem och kulturer.

Kristdemokraternas budskap till alla som får en ny chans i Sverige är följande: Välkomna, ni är en del av en samhällsgemenskap! Vi har respekt både för er och för era erfarenheter och upplevelser. Sverige har också sin historia.

³ Etniska hierarkier och diskriminering på arbetsmarknaden, IFAU, 2018, <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2018/r-2018-21-etniska-hierarkier-och-diskriminering-pa-arbetsmarknaden.pdf>;

⁴ Forskningsöversikt om rekrytering i arbetslivet, Oxford research, 2012.

ÖVERGRIPANDE

Tillsätt en integrationsberedning

FÖRSLAG:

1. Tillsätt en integrationsberedning med riksdagens samtliga partier, som tillsammans med regeringskansliet kontinuerligt arbetar fram Sveriges långsiktiga integrationskapacitet och vilka åtgärder och ekonomiska ramar som behövs för att nå målet.

Integration har debatterats flitigt i decennier. Ibland på sina egna meriter, ibland som bifråga vid sidan av migrationen. Debatten har ofta varit infekterad och utgångspunkterna bland politiska partier har varit så skilda att det redan från början har varit svårt att komma framåt.

Efter flyktingkrisen 2015, när debatten skiftade kraftigt i Sverige, har frågan tillfogats ytterligare dimensioner såsom behovet av sammanhållning och allmänmänniska värden. Idag har integrationsdebatten så många bottnar att det blivit närmast omöjligt att ta ett samlat grepp om den.

När vi debatterar integration debatterar vi på en och samma gång kulturskillnader, arbetsmarknad, bostadsbrist, miljonprogrammet, ombildningar av hyresrätter, religion, moral, företagande, jämställdhet, brottslighet, missbruk, åldersbedömningar, familjeåterförening, skola, förskola och en mängd andra frågor.

Frågorna berör samtliga politiska nivåer: kommunerna, regionerna, Sverige och unionen. Men ansvarsfördelningen är skev. Staten reglerar dels själva migrationen, dels hur kommunerna och regionerna ska hantera den. Samtidigt är det kommunerna och regionerna som får överta de långsiktiga följdverkningarna av migrationen. Det har lett till frustration och osämja mellan de politiska nivåerna, där kommunerna, med viss rätt, anser sig bli sittande med räkningen för statens politik.

Eftersom integrationen präglar så många vitt skilda politikområden har det uppstått ett stuprörstänkande kring frågan. Mottagandet hanteras vid sidan av diskussionen om bostadstillgången, förutsättningarna på arbetsmarknaden och andra centrala faktorer för integrationen. Det saknas idag ett samlat grepp för att väga av alla dessa frågor mot varandra och för att inventera hur den svenska integrationskapaciteten ser ut.

Tidigare försök att samla frågorna hos en integrationsminister eller hos en myndighet, så som Integrationsverket, har inte gett goda resultat. Men Sverige behöver under lång tid framöver behandla integrationen som en central fråga för landets framtid. Tidigare ekonomiska kriser visar att den som blir arbetslös får svårare att komma tillbaka ju längre tiden går. Det varaktiga utanförskap som präglar stora delar av dagens samhälle måste därför hanteras med statens samlade politiska resurser.

Kristdemokraterna anser därför att regeringen bör inrätta ett permanent organ för att i samsyn med riksdagspartierna och utifrån vetenskapliga underlag göra en löpande inventering av hur vår integrationskapacitet ser ut; hur många bostäder som finns tillgängliga, hur arbetsmarknaden utvecklas, hur språkkunskaperna ser ut och hur många platser som finns i skolan. Samtliga dessa omständigheter påverkar hur många människor vi klarar av att integrera. I det arbetet ska även ingå att ta fram politiska åtgärder och ekonomiska ramverk utifrån de behov som finns. Därmed uppnås även en bättre ansvarsbalans mellan staten och kommunerna.

ANDRA FÖRSLAG:

Som utgångspunkt för migrationspolitiken föreslog Kristdemokraterna redan 2014 en permanent lag om tillfälliga, treåriga uppehållstillstånd, med rätt till familjeåterförening.

Kristdemokraterna vill se ett gemensamt ansvarstagande för migrationen inom EU och ser det som mest rimligt att personer som vill söka asyl i EU gör det vid gemensamma EU-beskickningar innan inresa eller vid unionens yttre gräns, och att de asylsökande därefter fördelas mellan EU:s medlemsstater baserat på en specifik fördelningsnyckel.

För att förbättra asylprocessen har Kristdemokraterna föreslagit en inspektion för migrationsfrågor. Målet är att upptäcka systembrister och därigenom höja rättssäkerheten för den enskilde. Inspektionens fokus bör ligga på att säkerställa en korrekt och enhetlig tillämpning av lagstiftningen, och att samarbetet mellan ansvariga myndigheter fungerar och ger förutsättningar för upprätthållen rättssäkerhet. För att behålla legitimiteten i migrationspolitiken är det också viktigt att få till stånd ett system med säkra länder för uppenbart ogrundade ansökningar samt effektivare avvisningar.

Ändra reglerna för tolkar

FÖRSLAG:

2. Förbjud barntolkning
3. Skapa statlig auktorisering, utbildning och register för samtliga tolkar som arbetar för det offentliga i Sverige
4. Begränsa rätten till offentligt finansierad tolk och införa en avgift efter fem år från givet tillfälligt uppehållstillstånd. Möjligheter till dispens ska finnas.

Många utrikes födda som bor i Sverige är beroende av tolk för sina kontakter med myndigheter, kommuner och regioner. Tolkar är ovärderliga för att patienter ska få rätt information, för att en asylsökande ska kunna lämna korrekta uppgifter till Migrationsverket och för att polisen ska kunna förhöra misstänka eller vittnen. Men det betydande tolkanvändandet är inte oproblemiskt.

Kostnaderna för tolktjänster - som det offentliga står för - har ökat med över 50 procent sedan 2014. En viktig förklaring är att användandet av tolkar har ökat snabbt, inte minst beroende på det stora antalet asylsökande som kom 2015. Men det extensiva användandet är också kopplat till lågt ställda krav på svensk-kunskaper – även efter lång tid i Sverige. Den

stora efterfrågan på tolkar gör att det blivit svårare att kontrollera vilka som är tolkar. Det har slagits larm om att tolkar översätter fel av politiska skäl, bland annat för turkiska asylsökande i Sverige⁵. Redan 2011 larmades det om att rättssäkerheten hotades eftersom tolkarna var för dåligt utbildade⁶. Andra gånger har Migrationsverket avbrutit intervjuer för att tolken inte kunnat svenska⁷.

Problemen förvärras när fler blir i behov av tolk. Det är svårt att säga exakt hur stort problemet är eftersom det saknas en sammanhållen statlig aktör till vilket brister kan rapporteras. Inte heller finns det en gemensam aktör som kvalitetsgranskar tolkarna. Merparten av dagens verksamma tolkar saknar dessutom formell utbildning till tolk och fastställd kompetensnivå. Exempelvis klarade endast 8,5 procent auktoriseringsprovet för tolkar 2018.⁸ Ett år tidigare granskade Kammarkollegiet tolkanvändningen i staten och upptäckte då att 95 procent av alla tolkar som Arbetsförmedlingen använde saknade auktorisering. För Migrationsverket var siffran 80 procent.

Detta är ett hot mot rättssäkerheten för den som behöver tolk och tjänstemännen får svårare att lita på översättningen. Om asylsökande och nyanlända redan i sina första kontakter med svenska myndigheter blir felöversatta eller får tillbaka begränsad information kommer det påverka deras möjlighet att integreras negativt.

Kristdemokraterna anser därför att rätten till offentligt finansierad tolk behöver begränsas. I våra grannländer finns inte samma breda rätt till tolk som i Sverige. I Norge finns ingen generell plikt att använda tolk, utan det är något som ska avgöras från fall till fall. I Danmark är reglerna ännu stramare. Där finns inget uttalat krav att myndigheter ska använda tolk, och den som behöver ha tolk efter tre år i landet måste betala en avgift. I båda länderna är barntolkning förbjudet.

Reglerna måste förändras för vilka som kan bli tolkar och hur länge en person kan vara beroende av tolk och få det kostnadsfritt. I utredningen Att förstå och bli förstådd - ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83) som lämnades till regeringen i december 2018 föreslås en rad åtgärder. Staten ska utbilda färre tolkar, men dessa ska hålla en högre kvalitet och auktoriseras. De ska registerföras av en sammanhållen aktör och den offentliga sektorn behöver samordna sitt tolkbehov så att färre tolkar kan arbeta mer. Detta kommer leda till att tolkyrket professionaliseras.

Barntolkning ska förbjudas. Trots att barntolkning enligt tolkutredningen ovan är förknippat med negativa effekter, så används det fortfarande av det offentliga. Det är oklart hur ofta som barntolkning faktiskt används eftersom det inte finns någon statistik och många av de aktörer som tolkutredningen försökt inhämta information från har varit ovilliga att berätta hur utbredd barntolkning är. Barntolkning innebär ett för stort ansvar på dessa barn och

⁵ Sveriges Radio; <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=96&artikel=6899608>

⁶ Sveriges television; <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/tolkar-oversatter-ofta-fel>

⁷ Sveriges Radio; <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=6788360>

⁸ Regeringen; <https://www.regeringen.se/49c09d/contentassets/626ccb432337479d9c5968efeb5186a/sveriges-kommuner-och-landsting.pdf>

deras kunskaper kan påverka översättningen negativt; när barn inte säkert kan hantera alla de språkliga detaljer som finns i kontakten med sjukvården eller andra myndigheter. Det är heller inte lämpligt att barn genom tolkning får reda på saker om sina föräldrar som inte är lämpligt för deras ålder och i den beroendeställning som barnet kan befinna sig i. Det bör dock fortsatt finnas undantag i exempelvis kontakten med sjukvården i livshotade situationer.

Kristdemokraterna föreslår att rätten till offentlig tolk begränsas till fem år efter det att man fått uppehållstillstånd. Om en person i kontakt med det offentliga trots klarat språkkrav ändå inte kan kommunicera med det offentliga eller om information är av särskild vikt, exempelvis vid ett sjukhusbesök, ska den som har ett arbete betala en egenavgift – likt dagens sjukvårdsbesök - om den fortfarande behöver en tolk. Kristdemokraternas utgångspunkt är att rätten till tolk behöver begränsas, med möjlighet till dispens. Hänsyn bör exempelvis tas till hög ålder, hälsa eller olika funktionsnedsättningar. Den mer restriktiva rätten till tolk gäller den som behöver tolk på grund av bristfälliga kunskaper, inte exempelvis teckenspråkstolkar.

I framtida förändringar av reglerna kring tolkar behöver också kommande teknikskiften tas i beaktande. Det finns tekniker för realtidstolkning i både ljud och text, som ännu är på utvecklingsstadiet men som visat goda resultat, bland annat hos svenska företag. Kan tekniska hjälpmedel för tolkning kvalitetssäkras skulle mycket stora vinster kunna uppnås.

ASYLTIDEN

Anläggningsboende för alla

FÖRSLAG:

5. Avskaffa EBO-lagen
6. Låt Migrationsverket upphandla boenden baserat på integrationspotential

Sverige använder boendeformen eget boende, EBO, i en utsträckning som saknar motstycke i något annat land.⁹ EBO-lagen har funnits sedan 1994 och bidrar i allt för hög utsträckning till att cementera segregationen i Sverige. Sverige behöver ha en jämnare fördelning av - och bättre planering för - asylsökande. Idag hamnar en stor del av de som kommer i Sverige i EBO i redan hårt ansträngda förorter, eller i kommuner hos sina landsmän. Detta skapar en grogrund för segregation och riskerar förvärra situationen i dessa områden. Här drabbas de ofta av trångboddhet, utnyttjas att köpa dyra svartkontrakt och hamnar i utanförskap.

Anläggningsboenden är också förenat med problem. Anläggningsboenden är ofta i glesbygd med sämre arbetsmarknadsanknytning, där lediga fastigheter kunnat upphandlas av

⁹ Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande, SOU 2018:22; Inspiration för integration, ESO 2017:7.

Migrationsverket. Dessa kommuner har inte minst under senare år drabbats av radikalt ökande kostnader för exempelvis försörjningsstöd och skolgång, kostnader som är mycket svåra för små kommuner att täcka.

Eget boende och anläggningsboenden är alltså förknippade med problem. Men anläggningsboende möjliggör en väsentligt mer kontrollerad process där staten i större utsträckning kan styra bosättningen av de asylsökande, utifrån var det är sammantaget bäst för den fortsatta processen. Det innebär exempelvis att bosättningar i redan utsatta områden kan stoppas.

Ska segregationen i Sverige brytas måste den här trenden brytas i två steg. Rätten till eget boende bör slopas och anläggningsboende bör i fortsättningen vara den boendeform som erbjuds från staten. Väljer en asylsökande att inte bo i ett anläggningsboende ska denne förlora rätten till ersättning och bidrag, i enlighet med förslagen i Mottagandeutredningen (SOU 2018:22).

Anläggningsboenden ska upphandlas på platser som uppfyller vissa krav. Bland annat förutsättningarna på arbetsmarknaden, graden av segregering i närliggande skolor, kommunens ekonomi, tidigare mottagningsvolym med mera. Kriterierna ska inte bara tas hänsyn till gällande vilken kommun ett boende ska upphandlas i, utan också var i kommunen det kan upphandlas. Exempelvis bör inga anläggningsboende upphandlas i särskilt utsatta områden.

ANDRA FÖRSLAG:

Kristdemokraterna vill möjliggöra för fler att äga sitt eget boende, något som är särskilt viktigt för att öka trivseln, tryggheten och omsorgen om det egna bostadsområdet. En genväg till integration och att förbättra utsatta bostadsområden är således att successivt öka inslaget av eget ägande. Målet på sikt bör vara att högst 50 procent är hyresrätter och att resterande bostäder ägs.

Möjliggör därför att ombilda hyresrätter till ägarlägenheter i exempelvis miljonprogramsområden. Det gör att enskilda hushåll kan köpa lös sin lägenhet och äga denna, utan att hela föreningen behöver ombildas.

Inför hyrköp av hyreslägenheter: Många utrikes födda har litet sparande och sämre förutsättningar att få lån av banken. Genom att successivt köpa in sig i bostaden via hyresavsättningar kan köpet ske på sikt. Startlån till förstagångsköpare bör även införas, där staten bistår med en del av kapitalinsatsen (egeninsats/topplån) mot marknadsmässig ränta. Detta kan vara särskilt viktigt för utrikes födda hushåll som klarar kreditprövningen men inte har tillgång till den initiala insatsen. Dessutom bör sparande i tidig ålder premieras genom att en subventionerad bosparmodell införs.

För att underlätta det första mottagandet har Kristdemokraterna föreslagit så kallade asylansökningsområden. Dessa inrättas i närheten av våra stora gränsövergångar, dit personer som vill söka asyl i Sverige hänvisas för en första registrering och bedömning av

asylansökan. Syftet är att få till stånd en snabbare handläggning och beslutsprocess som är både rättssäker och effektiv. Genom ett samlat mottagande och beslutsprocess ökar möjligheten att förhindra att människor avviker och hamnar i en utsatt situation.

De som har flytt undan förföljelse och förtryck ska inte möta samma hot i Sverige. Bland utsatta märks bland annat HBTQ-personer, konvertiter och kristna, det är viktigt att värna och säkra dessa gruppers trygghet och möjligheter på asylboenden. Exempelvis bör det vara möjligt att dra in dagersättningen för dem som kränker andra vid asylboendet.

FÖRSTA TIDEN I SVERIGE

Ett flexibelt etableringsprogram

FÖRSLAG:

7. Inför ett flexibelt etableringsprogram på mellan 1-5 år och gör etableringsprogrammet obligatoriskt de första två åren. I det fall den nyanlände uppnår egenförsörjning eller uppvisar adekvata kunskaper i svenska språket inom denna tvåårsperiod omfattas denne inte längre av detta krav.
8. Möjliggör för andra anhöriginvandrare och arbetskraftsinvandrare från länder utanför EU/EES att delta i etableringsprogrammet och gör det obligatoriskt att ha genomgått den obligatoriska delen för att få permanent uppehållstillstånd.
9. Inför en bosättningsplikt under de två första åren av etableringsprogrammet.

Nyanlända bereds plats i etableringsprogrammet när de fått tillfälligt- eller permanent uppehållstillstånd. Programmet är på max två år och omfattar utbildning i svenska (Sfi), samhällsorientering samt förberedande insatser. Programmet är frivilligt men en stor andel av de nyanlända är inskrivna på programmet, delvis för att ett deltagande berättigar till etableringsersättning. Den som bedöms behöva utbildning kan anvisas till detta genom den så kallade utbildningsplikten i programmet och den som inte deltar kan då få sin etableringsersättning indragen. Men efter programmets två år är det bara drygt en tredjedel av de nyanlända som går vidare till reguljärt eller subventionerat arbete, eller reguljär utbildning.¹⁰ De flesta har således inte kommit tillräckligt långt i sin integrering för att få ett arbete eller ha språkkunskaper nog för att gå en reguljär utbildning. Detta gäller särskilt utrikes födda kvinnor.¹¹

Efter denna period kan den nyanlände gå vidare i Arbetsförmedlingens jobb- och utvecklingsgarantin som är längst 450 dagar. Den som ändå inte har egen försörjning eller är berättigad till andra ekonomiska stöd efter tiden i jobb-och utvecklingsgarantin hamnar i försörjningsstöd hos kommunen.

¹⁰ Inspiration för integration, ESO 2017:7.

¹¹ Har vi större problem med nyanlända kvinnors etablering och beror det i så fall på ett systemfel?, Arbetsförmedlingen 2017:6

Givet att en liten andel av de som går etableringsprogrammet går vidare i arbete eller utbildning så framstår det som att programmet inte uppfyller behoven. Två år är en relativt kort tid i ett nytt land och jämfört med våra grannländer finns ingen flexibilitet i programlängden. Danmark och Norge har nyligen infört en mer flexibel längd på sina program. I Norge kan programmet pågå två till tre år beroende på behov och i Danmark ett till fem år.¹² Arbetsförmedlingen har särskilt pekat ut det korta etableringsprogrammet som ett problem för kvinnor, eftersom dessa generellt har lägre utbildningsnivå och står längre ifrån arbetsmarknaden.¹³

Med ett flexibelt etableringsprogram skulle de nyanlända som fortfarande efter två år bedöms behöva insatser kunna få förlängt program och med det också tvingas fortsätta sin utbildning för att bli anställningsbar i ett antal år till. Med ett förlängt program kan också utbildningen fortsätta inom samma struktur, något som kan ge en bättre kontroll över den nyanländas fortsatta process.

Betydelsen av att delta och tillgodose sig kunskapen inom etableringsprogrammet ökar också till följd av det Kristdemokraternas förslag om att ett språk-och samhällsorienterande test bör införas för permanent uppehållstillstånd. Därmed ökar fokus på kunskapsinläringen i programmet, vilket i sig – samtidigt – kan korta etableringsprocessen.

För kommunerna innebär detta också en avlastning, eftersom statens ansvar, inte minst ekonomiskt, förlängs för den grupp som inte är matchningsbar. Dessutom underlättar ett statligt ansvar då personerna kan matchas mot utbildningar och arbete i hela landet, och inte bara i den nuvarande kommunen.

Kostnaderna för ett förlängt etableringsprogram är svåra att uppskatta eftersom dagens kostnader för de olika insatserna inte särredovisas.¹⁴ Vi vet också lite om vad innehållet i programmet skulle bedömas vara och hur stor andel av målgruppen som skulle gå ett eller flera tilläggsår i ett förlängt program. En grov beräkning som exkluderar etableringsersättningen indikerar att kostnaderna ligger på 1,3-2,0 miljarder kr för det tredje året.¹⁵

En stor andel av de nyanlända skriver in sig i etableringsprogrammet, även om siffrorna varierar mycket. Försiktigt räknat är det tre procent av de kommunmottagna som varje år inte skriver in sig i etableringen.¹⁶ I procent kan det framstå som lite, men i antal personer innebär det dock 7-8 000 nyanlända som hamnat helt utanför etableringsinsatserna för perioden 2016-2019. Sedan lämnar 2-4 procentenheter fler innan sex månader in i etableringsprogrammet. Kristdemokraterna anser att de två första åren i etableringsprogrammet ska vara obligatorisk. Denna del i programmet är till stor del

¹² Inspiration för integration, ESO 2017:7

¹³ Har vi större problem med nyanlända kvinnors etablering och beror det i så fall på ett systemfel?, Arbetsförmedlingen 2017:6

¹⁴ Muntlig kommunikation Riksdagens utredningstjänst

¹⁵ Riksdagskansliets beräkningar

¹⁶ Riksdagens utredningstjänst, 2019:1009

tillägnad svenskundervisning, samhällsorientering och arbetsmarknadsförberedande utbildning, och är därför av särskild vikt för en första introduktion till Sverige. Den obligatoriska delen möjliggör också att fler fortsätter etableringsprogrammet även efter de obligatoriska två åren. I det fall den nyanlände uppnår egen försörjning eller uppvisar adekvata kunskaper i svenska språket inom denna tvåårsperiod så upphör det obligatoriska deltagandet.

I Sverige omfattas bara anhöriga till flyktingar och skyddsbehövande av etableringsprogrammet även om andra anhöriginvandrare också har problem att ta sig in på arbetsmarknaden. Detta är företrädesvis kvinnor som anhöriginvandrat tillsammans med arbetskraftsinvandrare. I andra länder som Danmark och Norge är integrationsprogrammet öppet för alla anhöriginvandrare från länder utanför EU/EES. Arbetskraftsinvandrare har oftast inte för avsikt att bli kvar en längre tid, och därför är det inte helt nödvändigt att de och deras anhöriga går längre utbildningsprogram i Sverige. Men de som senare väljer att stanna och ansöka om permanent uppehållstillstånd bör erbjudas möjlighet att gå etableringsprogram. Risken är annars att den gruppen – företrädesvis kvinnor – inte kommer in i språket och i egen försörjning. En ansökan om permanent uppehållstillstånd bör därför villkoras med att ha genomfört den obligatoriska delen av etableringsprogrammet.

Språket är den allra viktigaste faktorn för en snabb integration och därför är det angeläget att den nyanlände verkligen deltar i det obligatoriska etableringsprogrammet. Idag är rörligheten inom gruppen nyanlända mycket stor under etableringstiden, vilket innebär att många nyanlända flyttar mellan olika kommuner - ibland flera gånger. Följden blir att man inte kommer igång med svenskundervisning och samhällsorientering under den första viktiga delen av etableringstiden. Kristdemokraterna anser därför att det ska införas en bosättningsplikt under de första, obligatoriska två åren av etableringsprogrammet. Om den nyanlände lär sig tala och förstå svenska språket tidigare, upphör bosättningsplikten. Om man däremot flyttar till en annan kommun under de första två åren utan att ha lärt sig tala eller förstå svenska förlorar man sitt etableringsersättning.

ANDRA FÖRSLAG:

Kristdemokraterna vill införa krav på deltagande i undervisning i svenska och samhällsinformation med fokus på lagar, värden och värderingar från dag ett, och vi anser att det ska finnas ett arbetskrav redan från första dagen. Det kan handla om ett reguljärt arbete eller om att bistå med lokalvård, matlagning eller vaktmästartjänster på det asylboende där man bor. Kommunen eller ideella föreningar borde också kunna tillhandahålla möjligheter för asylsökande att vara med och bidra och på så vis knyta kontakter. Kristdemokraterna har länge föreslagit en reformering av Arbetsförmedlingen genom att verksamheten i sin nuvarande form läggs ner och att en ny myndighet i stället renodlas. Dels till att göra en bedömning av de arbetssökandes behov (profilering) samt följa upp den arbetssökandes rättigheter och de krav som ställs på vederbörande, dels till att följa upp och utvärdera de fristående aktörerna samt till att betala ut deras ersättning efter resultat. Oseriösa aktörer ska rensas bort.

Kristdemokraterna vill utöka stödet till de arbetsintegrerade sociala företagen (ASF) som tar emot personer som står längst från arbetsmarknaden. Dagens cirka 300 ASF bör utvecklas

till minst det dubbla, då personerna med långvariga arbetshinder ökat markant de senaste åren. För att stödja utvecklingen på arbetsmarknaden för dem i störst behov av att få jobba 100 procent av sin förmåga, krävs varaktiga lönestöd för arbetsintegrerade sociala företag.

Bättre Sfi och koppling till arbetslivet

FÖRSLAG:

10. Sfi med yrkesutbildning bör stegvis bli huvudalternativet för de nyanlända som ska lära sig svenska språket och därmed erbjudas av alla kommuner, enskilt eller i regional samverkan.
11. En individuell bedömning av färdigheterna att genomföra utbildning inom komvux och annan yrkesrelaterad utbildning ska göras för nyanlända med syfte att möjliggöra för fler att läsa en yrkesinriktning.
12. Vidareutveckla insatsen Snabbspår för nyanlända med utbildning.
Gör det möjligt för kommunerna att verka som kompletterande aktörer inom arbetsförmedlings- och matchningstjänster då privata alternativ med lokal närvaro och kunskap om det lokala näringslivet saknas.
14. Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar måste snabbas upp och erbjudas i de nyanländas närområde.

Medan arbetslösheten bland inrikes födda är på en mycket låg nivå är mer än var femte utrikes född arbetslös. Den stora tudelningen på arbetsmarknaden är oroväckande och det behövs omfattande insatser för att dessa människor inte ska fastna i ett långvarigt utanförskap. En arbetsgemenskap är centralt för integrationen och för att dessa personer ska kunna komma i egenförsörjning.

Utrikes födda som kommer från lägre utbildningsbakgrund har ofta haft ett praktiskt arbete i hemlandet och har erfarenheter som kan komma väl till pass i en rad bristyrken i Sverige. För att matcha denna grupp krävs utbildningsinsatser i såväl språk som yrkesutbildning i ett tidigt skede i etableringen.

Yrkesvux är en mycket framgångsrik utbildningsform i både att lära ut svenska och yrkeskunskaper. Språkutbildningen inom ordinarie sfi uppvisar inte samma goda resultat. Ett skäl till resultaten inom ordinarie sfi kan vara att de i huvudsak organiseras så att personen först lär sig enbart svenska under flera år och därefter kan börja på en reguljär utbildning. Det gör målet om ett arbete mer avlägset och motivationen riskerar sjunka, särskilt för den grupp nyanlända som har arbetserfarenhet men ingen längre utbildning.¹⁷

Sfi med yrkesutbildning innehåller sfi-kurser och kurser på gymnasial nivå. En del av utbildningstiden är praktik inom de yrken som studieanordnaren erbjuder och det ger ofta

¹⁷ Ennerberg, E., IFAU 2019:7, Fem vägar genom etableringen.

goda chanser till arbete efter avklarad utbildning. Sfi-kurserna ger kunskap i det svenska språket men är också delvis anpassade för yrkesvalet och arbetsmarknadens krav, i syfte att ge en så komplett svensk kunskap som möjligt.

I tidigare analyser av sfi med yrkesutbildning har det funnits farhågor om att utbildningen i svenska hamnar i skymundan när yrkesdelen tar upp tid. Skolinspektionen påpekar dock i en rapport från 2018 att så inte är fallet, utan menar att de yrkesinriktade delarna kompletterar den reguljära Sfi-undervisningen.¹⁸

Behoven är stora. Det finns idag hundratals bristyrken i Sverige.¹⁹ Det är truckförare, lokalvårdare, skogsarbetare, målare, murare och golvläggare för att nämna några. Mellan 2012 och 2016 har antalet elever som gått sfi vuxit med 40 procent, från drygt 142 000 elever till 199 000. Och inom just yrkesutbildningarna har volymerna ökat mycket.²⁰ För att kunna erbjuda fler denna typ av utbildning har samverkan mellan kommunerna stärkts senaste åren, genom bl.a. en överenskommelse mellan allianspartierna och regeringen gällande statsbidrag till samverkan i Yrkesvux.

Under 2017 erbjöd nästan hälften av de svarande kommunerna (46 procent) i en enkät från länsstyrelsen sfi med yrkesinriktning inom yrkesvux. Nästan lika stor andel (44 procent) anordnade sfi med yrkesutbildning i samverkan med Arbetsförmedlingen.²¹

Samverkan, tillsammans med ekonomiskt stöd, kan möjliggöra även för mindre kommuner att erbjuda sfi med yrkesutbildning, som annars har det svårt att anordna utbildningen.

Under 2018 beviljades statsbidrag för 4200 årsplatser av kombinerad sfi och yrkesutbildning. Samtidigt har antalet som läser sfi ökat med ca 14 600 personer per år. Vi menar att denna typ av kombinationsutbildning stegvis bör bli huvudalternativet för de flesta som ska lära sig svenska språket och därmed erbjudas av alla kommuner, enskilt eller i regional samverkan. Kristdemokraterna har tidigare satsat på en kraftig utbyggnad av antalet utbildningsplatser.

Nyanlända med tidigare akademisk utbildning ska fortsatt erbjudas plats inom anpassad svenskundervisning, validering och komplettering av tidigare utbildningar. Här har exempelvis insatsen Snabbspår en viktig funktion i att på kort tid vidareutbilda akademiska nyanlända inom deras ämnesområde.

I snabbspåren ingår insatser för att snabbt göra nyanlända redo för ett jobb inom bristyrken i Sverige. Nyanlända med akademisk bakgrund kan få insatser för att kunna få sin utbildning validerad och färdigställd, nyanlända inom yrken med legitimationskrav kan förberedas för en sådan process. Arbetsförmedlingen har dock dragit ned på snabbspåren som insats, till följd av deras prioriteringar inom ramen för ett mindre budgetanslag. Insatserna är dock

¹⁸ <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/svenska-for-invandrare/>

¹⁹ <https://www.migrationsverket.se/download/18.748d859516793fb65f9119f/1549958556574/MIGRFS%202019%202.pdf>

²⁰ https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2019/Statistisk_arsrapport_2019.pdf

²¹ <https://www.skolverket.se/getFile?file=3943>

viktiga för dessa nyanlända och för svensk arbetsmarknad, varför snabbspåren bör prioriteras och utvecklas.

Fler måste få en chans till yrkesutbildning

Utbildningsplikten som infördes 2018 innebär att den som inte bedöms vara matchningsbar mot arbetsmarknaden ska gå utbildning under etableringsprogrammets tid. I april 2019 var det ca 13 000 personer som omfattades av utbildningsplikten, men endast 1 200 personer gick Komvux på grundläggande nivå och antalet med yrkesinriktad sfi var endast 47 personer.²²

Detta antal skulle sannolikt kunna vara större, enligt Skolverkets granskning av de krav som ställs för att nyanlända ska få komma vidare i sin utbildning.²³ Även Skolinspektionen gör bedömningen att många kommuner skulle kunna utöka arbetet med att erbjuda sfi-studerande möjligheten att kombinera sfi med kurser på grundläggande och gymnasial nivå inom Komvux. Granskningen visade att det vanligtvis förekom formella språkrav trots att det inte finns något sådant lagstöd. Behörighetskravet som finns i vuxenutbildningen är ”att ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen”²⁴.

Skolverket bedömer att dessa formella språkrav därmed inte utgår från personens förutsättningar för att ta till sig av utbildningen, vilket riskerar att försvåra integrationsprocessen då en kombinerad yrkesinriktning med svenskkurser inte erbjuds. Det gör att antalet utrikes födda som går vuxenutbildningarna blir färre och att de utrikes födda som faktiskt går har relativt hög utbildningsbakgrund, ofta högre än de inrikes födda. Förväntningarna på språket ska förstås i regel vara höga, men det är samtidigt inget positivt ifall trappsteget in i vidare yrkesstudier – som kan vidareutveckla språkkunskaperna och leda till jobb – är för högt satt.

Därför bör det tydliggöras att en individuell bedömning av färdigheterna att genomföra utbildning inom komvux och annan yrkesrelaterad utbildning ska göras för nyanlända med syfte att möjliggöra för fler att läsa en yrkesinriktning.

Privata, så kallade kompletterande aktörer, arbetar idag med arbetsförmedlings- och matchningstjänster på flera sätt. De kompletterande aktörerna kan t.ex. vara ett studieförbund eller ett personaluthyrnings- eller konsultföretag och upphandlas av Arbetsförmedlingen. De är tänkta att öka valfrihet och utbud, ge service till arbetslösa och underlätta matchningen mellan arbetslösa och arbetsgivare.

I många, särskilt mindre, kommuner har det varit svårt att handla upp och erbjuda kompletterande aktörer. Dessa har inte sällan saknat kännedom om det lokala näringslivet och den enskilda kommunen. Samtidigt har upphandlingarna varit korta, vilket inneburit en stor omsättning på dessa kompletterande aktörer. Det ska därför vara möjligt för

²² SOU På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för vuxna med svenska som andraspråk

²³ <https://www.skolverket.se/getFile?file=3943>

²⁴ SOU På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för vuxna med svenska som andraspråk

kommunerna att lämna anbud som kompletterande aktörer då privata alternativ med lokal närvaro och kunskap om det lokala näringslivet saknas.

Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar tar idag alldeles för lång tid och riktas framför allt till de större kommunerna. Det innebär svårigheter för många nyanlända att delta i dessa, då möjlighet till pendling med kollektivtrafik ofta saknas mellan boende- och utbildningsorten. Arbetsförmedlingens upphandlingar av utbildningar måste därför snabbas upp och erbjudas i de nyanländas närområde, särskilt då möjlighet till kollektivtrafik saknas

ANDRA FÖRSLAG:

Kristdemokraterna har även föreslagit en ny anställningsform som innebär en lägre lön i utbyte mot att den anställde får lära sig jobbet på jobbet. Anställningsformen ger också lägre kostnader för företaget och är helt fri från administration mot Arbetsförmedlingen.

Kristdemokraterna vill också se fler och bättre nystartsjobb. Denna arbetsmarknadsåtgärd ger nyanlända, unga och de som varit en längre tid från arbetsmarknaden en värdefull chans till arbete.

Kristdemokraterna föreslår att det dubbla jobbskatteavdraget, som idag finns för de som är 65 år eller äldre, utvecklas till att gälla grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, däribland nyanlända under de första fem åren i Sverige

Skolgång under ansvar

FÖRSLAG:

15. Föräldrakontrakt ska införas, för att förtydliga ansvarsfördelningen mellan skolan och eleven/föräldrarna.

16. Skolvalet ska göras obligatoriskt för alla elever.

Den svenska skolan är tydligt segregerad. Skolsegregationen är huvudsakligen en effekt av boendesegregationen, även om det fria skolvalet också spelar en viss roll. Skälen till detta är att de flesta väljer, alternativt avstår från att välja och därmed placeras i, en skola som ligger nära hemmet. Skolan har på så vis blivit en plats där segregationen befästs, snarare än bryts.

Detta har tagits till intäkt för att själva skolvalet skulle vara felkonstruerat. Vi delar inte den uppfattningen. En återgång till den gamla närhetsprincipen skulle förvärpa segregationen. Ett mellanting mellan fritt val och tilldelning av skolplats måste innehålla redskap som föräldrar och elever inte själva kan styra, till exempel ett lotteri eller diverse kvoter. Kristdemokraterna avvisar alla sådana förslag. Vidare är det svårt att se hur ett system som varken tar hänsyn till geografi eller önskemål skulle kunna ses som legitimt i breda befolkningslager. Därför försvarar vi det fria skolval som vi en gång var med och införde i Sverige.

Däremot finns en viss segregeringseffekt genom vilka som nyttjar skolvalet – ofta engagerade föräldrar med god utbildning. Ett sätt att bryta den obalansen är att göra skolvalet obligatoriskt, så att ingen passivt tilldelas en skolplats. Denna modell tillämpas redan i exempelvis Nacka- och Borås kommun.

I och med att den svenska segregationen i huvudsak är kopplad till hur vi bor kan inte skolan i sig bli det redskap som bryter segregationen. Skolans uppgift måste istället vara att ge varje elev förutsättningar och kunskap nog att själv inte fastna i ofrivillig segregation. Det är ett svårt arbete som kräver ett långsiktigt tänkande.

Ett exempel på det är Monroe-modellen som implementerades i en problemskola i Harlem, New York. Resultatet blev att skolan gick från ett problem till en av stadens mest framgångsrika skolor. Modellen bygger på tydliga kontrakt mellan skola, föräldrar och elever som slår fast ansvarsfördelning och regler. Några av reglerna är att eleven ska komma i tid varje dag, göra sina läxor och uppträda hövligt mot lärare och kamrater. Personalen förväntas klä sig vårdat, i syfte att markera att skolan är en viktig arbetsplats. Kraven förenas med stöd. Till exempel slås fast att läxor ska göras, men att den som på grund av stökiga hemförhållanden inte kan göra läxor hemma får läxhjälp i skolan, utanför ordinarie lektionstid.

Några svenska skolor, varav Hjällboskolan i Göteborg är det mest kända exemplet, har infört vissa av Monroe-modellens principer. Det hör dock inte till vanligheterna. Tvärtom finns i svensk skolpolitik gott om exempel på hur segregation används som ursäkt för svaga resultat. I Sverige har istället statistikmodellen SALSA (Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala sambandsanalyser) använts som bas för hur förväntningar på elever med olika bakgrund ska sättas.

SALSA-modellen innebär i praktiken att Skolverket ställer lägre krav på vissa grupper, där en utlandsfödd elev förväntas prestera sämre än en svenskfödd. Enligt SALSA kan vissa skolor förväntas lyckas med 75-80 procent av eleverna, medan en annan endast förväntas lyckas med 30-35 procent. En risk med det är att vissa grupper halkar efter till följd av låga förväntningar från skolväsendet. Det är motsatsen till Monroe-modellen.

Kristdemokraterna anser därför att förväntningar och ansvarsförtydliganden är centrala för att skapa en lugnare och mer kunskapsfokuserad skola. Därför bör föräldrakontrakt användas i skolorna, med Monroe-modellen som förebild. Därutöver bör skolvalet göras obligatoriskt för alla, så att grupper som tenderar att inte göra detta val - ska göra det.

Utbildning är den viktigaste faktorn för att bryta socialt utanförskap bland barn och unga. Det minskar riskerna för framtida ohälsa, missbruk, självskadehandlingar, kriminalitet och problem med självförsörjning. Och det finns möjligheter till förändring – om den politiska viljan finns. Det går att vända utvecklingen.

ANDRA FÖRSLAG

Extra resurser och fler vuxna i skolan genom skolpeng till skolor i utsatta områden. Elever i behov av stöd behöver hjälp av lärare med rätt kompetens. Därför behövs fler lärare, fler speciallärare och svensklärare med särskild kunskap i att undervisa elever med svenska som andraspråk.

Utbyggd elevhälsa och kapade köer till BUP; många ”stökiga” elever mår dåligt. Kristdemokraterna avsätter resurser för att förstärka elevhälsan och kapa köerna till barn- och ungdomspsykiatrin, där barn och föräldrar kan få vänta i över ett år på en utredning.

Stäng dåliga skolor och utvidga Skolinspektionens uppdrag. De riktigt dåliga skolorna bör Skolinspektionen i ett tidigare skede, än vad som görs idag, fatta beslut om att stänga. Eleverna får fördelas på övriga skolor i kommunen. Vi vill också vidga Skolinspektionens uppdrag till att också ge stöd åt skolor i arbetet med att åtgärda missförhållanden, brister och kvalitetsproblem.

Flytta på elever som begår brott. Skolan måste vara tydlig i sin reaktion mot brottsliga gärningar. Det är förövaren och inte den utsatte som ska drabbas av konsekvensen.

Utbildningsträffar för föräldrar: Det är viktigt att föräldrar kan få stöd i hur de bäst hjälper sina barn i skolarbetet. Det gäller inte minst föräldrar utan egna erfarenheter av det svenska skolsystemet. Det skulle öka föräldrarnas möjlighet att bli delaktiga i sina barns skolgång. Vi vill därför satsa på särskilda utbildningsträffar där föräldrar får konkreta verktyg för att kunna stötta sina barn i skolarbetet.

Integrationsteam vid ankomst till kommun

FÖRSLAG:

17. I varje anvisningskommun ska det finnas ett lokalt integrationsteam med fokus på att kartlägga fysiska och psykiska behov hos nyanlända i kommunen, samt ge information om de samhällstjänster som är viktiga för etableringen i kommunen. Respektive kommun ska ha det övergripande samordningsansvaret och representanter för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och regionen ska vara skyldiga att aktivt delta i den lokala integrationsteamet.

Kommunens ansvar vid mottagande och etablering omfattar bland annat praktisk hjälp i samband med bosättning; att ordna med förskola och skola, tillhandahålla Sfi, vuxenutbildning och samhällsorientering samt försörjning. Vilken kontakt den nyanlände får med kommunen är ofta avhängig bostadssituationen samt familjeförhållandena.

När det gäller insatser för vuxna kommer kommunen ofta i kontakt med den nyanlände först vid etableringsprogrammets slut vilket inte sällan beskrivs som ett problem. Viss kontakt sker redan under etableringen eftersom kommunen står för vissa utbildningsinsatser, men andra nödvändiga insatser från exempelvis socialtjänsten bedöms komma in sent i personens etableringsprocess.

Det finns goda exempel på insatser som har ett bredare fokus än arbetsmarknadsåtgärder och som kommer de nyanlända till del tidigt i processen, vilket upplevs underlätta etablering och integration.

2013 startades ett utökat hembesöksprogram för förstagångsföräldrar i Rinkeby av barnhälsovården och socialtjänstens förebyggande verksamhet. Alla förstagångsföräldrar erbjuds ett utökat hembesöksprogram med sex hembesök av BVC-sjuksköterska och föräldrarådgivare från socialtjänsten när barnet är 2-15 månader. Hembesöken innehåller förutom samtal om barns utveckling och föräldraskap även information om det svenska samhällssystemet. Föräldrar har uttryckt bland annat att de har fått nya kunskaper och nya insikter samt ökad kunskap om samhällets stöd för föräldraskap.²⁵

I Kramforsmodellen (2015) genomför öppna asylförskolan hembesök hos nyanlända familjer för att hälsa dem välkomna och bjuda in till verksamheten. Det är ofta det första besöket familjen får och de allra flesta familjerna besöker verksamheten efter ett hembesök.²⁶

När Sverige tog emot flyktingar under Balkankriget på 90-talet genomfördes flera regionala och lokala projekt där hembesök ingick som en del i insatserna. I ett samarbete mellan regionen och kommunen i Jönköpings län erbjöds alla flyktingar ett hembesök av ett team bestående av en barnmorska och en kurator. Projektet pågick i fyra år och uppdraget var att kartlägga den psykiska och fysiska hälsan. Teamet hjälpte vidare flyktingarna till rätt hjälp och byggde också upp kommunens och sjukvårdens kompetens gällande bemötande av flyktingar.

Mellan 2016-2019 har det pågått ett försök med "Mötesplats och information" på 27 platser i landet. Där har de nyanlända vid ett samlat tillfälle fått träffa representanter för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket samt kommunen. Syftet var att arbeta med förenklade och mer effektiva processer för nyanlända. Utvärderingen konstaterade att de nyanlända upplevde den sammanhållna kontakten i början på etableringsprocessen som trygg och att det gav ett visst mått av kontroll. Utvärderingen identifierade även svårigheten att fånga upp anhöriga till asylsökande som beviljats uppehållstillstånd. Det finns en risk att dessa personer inte fångas upp direkt när de ankommer till Sverige och att det dröjer innan de själva tar kontakt med en kommun eller med Arbetsförmedlingen och kan kallas till en mötesplats.²⁷

Exemplen illustrerar dels vikten av en tidig kontakt med kommunen och regionen för insatser som inte endast fokuserar på arbetsetablering och dels betydelsen av det personliga mötet och hembesök. Behovet av tidiga kontakter är ömsesidigt. Kommunen och regionen får en klar bild av vilka behov som finns samtidigt som ett förtroende för alla parter byggs genom det personliga mötet. Många nyanlända har dålig erfarenhet av myndigheter från sina

²⁵ Utökat hembesöksprogram för förstagångsföräldrar, Nordic Welfare, 2018: <https://nordicwelfare.org/integration-norden/exempel/utokat-hembesoksprogram-for-forstagangsforaldrar-i-rinkeby-samverkan-mellan-barnhalsovard-och-socialtjanst/>

²⁶ Kramforsmodellen, Familjecentraler.se, 2015: <http://familjecentraler.se/wp-content/uploads/2015/10/Kramforsmodellen.pdf>

²⁷ Mötesplats och information, Försäkringskassan, 2019:

<https://skl.se/download/18.55b98c011691ab841085424c/1551175615102/M%C3%B6tesplats%20och%20information%20Slutrapport%20190201.pdf>

hemländer och är misstänksamma mot eller rädda för myndigheter²⁸ varför kunskap om myndighetssverige med fördel förmedlas vid ett personligt möte.

Därför föreslår Kristdemokraterna att kommuner och regioner inrättar en första mottagandeenhet, lokal integrationsteam, som har till ansvar att göra en första bedömning av den nyanländes fysiska och psykiska behov, ge information om servicen som myndigheter kan bistå med och vilka förväntningar som finns på de nyanlända, för att nämna några. En sådan bedömning ska ske så snart så snart den nyanlände blivit kommunplacerad och bosatt sig i den kommun denne anvisats till. Vid denna kontakt ska den nyanlände erbjudas ett hembesök alternativt kallas till en obligatorisk information. Detta team bör bestå av representanter för centrala samhällsfunktioner som sjukvård, psykiatri och socialtjänsten, och det övergripande samordningsansvaret bör ligga hos respektive kommun. Ett genomgående hälsoperspektiv på nyanländas etablering saknas, vilket riskerar att försvåra och fördröja etableringen för nyanlända med hälsoproblem.²⁹ Därför är det angeläget att regionerna tar ett större ansvar, genom respektive vårdcentral, för att tillgodose individens behov av hälso- och sjukvård, rehabilitering och underlag för bedömning av prestationsförmåga. (Kristdemokraternas sjukvårdsreformer för nyanlända finns presenterade under "Förbättrad vård och hälsa för nyanlända") För att nå kommuninvånare som fortfarande bor i EBO bör integrationsteamet även bedriva egen uppsökande verksamhet. Vid behov av tolk ska det vara en person utanför familjens krets.

Förslaget syftar till få en bättre inblick i de nyanländas behov och fungera förtroendeskapande. Besöken ska ligga till grund för ett direkt preventivt arbete och minska risken för problem längre fram och förbättra integrationen bland de nyanlända.

Kristdemokraterna vill även lyfta fram en tidig kontakt med det civila samhällets aktörer som visat sig ha stor betydelse och unika möjligheter för integrationen.

Om kommun eller region bedömer det som möjligt att involvera civilsamhället i arbetet bör detta premieras. Det bör även ligga i uppdraget att tidigt informera om lokala organisationer och föreningar samt möjliggöra mötesplatser mellan dessa och nyanlända.

ANDRA FÖRSLAG:

Kristdemokraterna vill se minst en familjecentral och fler öppna förskolor i varje kommun. Familjecentralerna erbjuder en mötesplats och stärker det sociala nätverket runt barn och föräldrar. Genom familjecentralerna ges socialtjänsten en tidig möjlighet att få kontakt med utsatta och hjälpbehövande familjer. Familjecentralerna skapar värdefulla kontaktnät, självinitierade och självdrivna nätverksgrupper bildas ofta utifrån deltagarnas behov och önskemål.

Förbättrad vård och hälsa för nyanlända

²⁸ <https://tillvaxtverket.se/download/18.1d63d1d4162d1fa77f4cb43d/1524835634509/Antrops%20processbeskrivning%20av%20utmaningar%20och%20%C3%B6sningar%20f%C3%B6r%20arbetsgivare%20och%20arbets%C3%B6kande%20i%20programmet%20enklare%20v%C3%A4gar%20till%20jobb%20och%20kompetens.pdf>

²⁹ https://riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2db72/1518435497034/RiR2015-17_Etabl%20%20integration_Anpassad.pdf

FÖRSLAG:

18. Kvalitetssäkra hälsosamtalen och gör dem obligatoriska.
19. Stärka tidig upptäckt av psykisk ohälsa genom satsning på första linjens vård för barn och ungdomar samt en samlad barn- och ungdomshälsa.

En god hälsa är av stor vikt för alla människor, men inte minst är det viktigt för asylsökande och nyanlända som redan utgör en utsatt grupp. En god hälsa är även en viktig faktor för den enskildes möjlighet att integrera sig i Sverige. Enligt en kartläggning av vaccinationsbehovet hos asylsökande fanns ett betydande behov av vaccinationer för asylsökande.³⁰ Exempelvis ingår inte vaccination mot röda hund i alla länders vaccinationsprogram, och i många länder har denna vaccination införts mycket senare än i Sverige. Även vissa infektionssjukdomar såsom tuberkulos, hiv och hepatit B är vanligare bland utlandsfödda personer. Utlandsfödda personer har även sämre tandhälsa, men visar en förbättring hos personer som bott fem år eller mer i Sverige.³¹ Mellan 20 och 30 procent av asylsökande flyktingar som kommer till Sverige beräknas lida av psykisk ohälsa³².

Kristdemokraterna menar att det är av största vikt att insatser för en god hälsa börjar tidigt i asyl- och etableringsprocessen. Vi har tidigare föreslagit så kallade asylansökningsområde, som är en första anhalt i asylansökningsprocessen, där det även ska finnas sjukvårdskompetens för att möta vårdbehov och behov av psykosocialt stöd.

Enligt Socialstyrelsen ska alla asylsökande erbjudas en hälsoundersökning av regionerna. Syftet är att uppmärksamma eventuell ohälsa och behov av smittskyddsåtgärder, samt för att informera om möjligheten att få del av hälso- och sjukvård och tandvård. Även i kommunernas uppdrag att erbjuda samhällsorientering på modersmålet till alla som har fått uppehållstillstånd är en viktig insats för att sprida information om det svenska hälso- och sjukvårdssystemet. Trots detta var det enligt SKL och Migrationsverket, endast 57 procent av de asylsökande som genomgick en hälsoundersökning år 2017. Och enligt Socialstyrelsen gör utrikes födda personer generellt sett färre besök i öppenvården under de första två åren i landet jämfört med den övriga befolkningen. En bidragande orsak tros vara att nyanlända har svårigheter att navigera i det svenska sjukvårdssystemet.³³

Hälsoundersökningen som erbjuds alla asylsökande är frivilliga och innehåller tre delar. Dels ingår ett individuellt samtal som syftar till att ge en bild av personens bakgrund, eventuella fysiska och psykiska besvär samt vaccinationshistorik, men även att informera om svensk hälso- och sjukvård. Dels ingår en generell provtagning för alla och individuellt utformad

³⁰ Folkhälsomyndigheten

³¹ ibid

³² Socialstyrelsen

³³ Hälsa hos personer som är utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland, Folkhälsomyndigheten, 2019.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/h/halsa-hos-personer-som-ar-utrikes-fodda--skillnader-i-halsa-utifran-fodelseland/?pub=61466>

provtagning beroende på vad som framkommer under samtalet. Det finns också möjlighet till en kroppsundersökning om något under samtalet eller provtagningen talar för det.

Att hälsoundersökningar inte görs i större utsträckning kan förutom frivilligheten även bero på svårigheten att lokalisera asylsökande när dessa flyttar inom Sverige. För att öka andelen som genomgår en hälsoundersökning och föreslår Kristdemokraterna att själva hälsosamtalen i hälsoundersökningen görs obligatoriskt. Genom detta får den asylsökande information om svensk hälso- och sjukvård samt bättre kunskap för sitt beslut om att vidare med provtagning och eventuell kroppsundersökning eller inte. På så vis menar vi att andelen som genomgår en hälsoundersökning kan ökas.

Hälsosamtalen bör kvalitetssäkras så att vårdresurserna används effektivt och att de asylsökande får en jämlik vård. Det bör införas en gemensam norm för vad som ska ingå i hälsosamtalen.

Tidig kontakt med hälso- och sjukvården är viktig för det förebyggande arbetet, men då det även är klarlagt att asylprocessen kan öka risken för psykisk ohälsa, speciellt om den är lång³⁴, bör regioner och kommuner följa upp nyanlända som kommunplaceras. Här kan Kristdemokraternas förslag om integrationsteam (se punkt 17) vara en del av lösningen. Dessa team kan också generera kunskap tillbaka till kommuner och regioner då Folkhälsomyndigheten har påtalat behovet av utbildning och träning i att förstå de strukturella faktorer som påverkar hälsan i olika migrantgrupper, för att främja hälsa, förebygga ohälsa och bota sjukdomar för personalen.

Ensamkommande barn och ungdomar har i högre utsträckning fått psykiatrisk vård jämfört med andra unga som kommit till Sverige och jämfört med inrikes födda.³⁵ Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna. Vi vill öka tillgängligheten till det förebyggande arbetet och den så kallade första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningar). Föräldrar, socialtjänst, skola/elevhälsa, BUP och övrig sjukvård behöver samarbeta bättre. Vi vill ge landstingen/regionerna ett samlat uppdrag för hela barn- och ungdomshälsovården. En samlad barn- och ungdomshälsa ska syfta till att öka tillgängligheten till vårdcentralerna, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Det ökar möjligheterna att, i ett tidigare skede än idag, fånga upp barn som mår dåligt.

ANDRA FÖRSLAG:

Asylansökningsområdena ska bemannas med sjukvårdskompetens för att möta vårdbehov och behov av psykosocialt stöd. Många av dem som kommer till Sverige som asylsökande lider exempelvis av posttraumatiskt stressyndrom. Därför är det viktigt att dessa kompetenser finns tillgängliga direkt vid mottagandet så att det hälsofrämjande arbetet påbörjas tidigare.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

Kristdemokraterna vill se ”Integration från dag ett” med bland annat obligatorisk samhällsorientering där information om svensk hälso- och sjukvård samt tandvård ingår. För att skapa goda förutsättningar för en god psykisk hälsa och en lyckad integration behöver vi i största möjliga mån undvika uppbrott för ensamkommande och i stället låta dem stanna i den kommun där de har etablerat sig.

ÖKA INTEGRATIONEN

Stärk nyanlända kvinnors möjlighet till integrering

FÖRSLAG:

20. Inför obligatorisk, individanpassad Sfi med baby under föräldraledigheten.
21. Stöd kommuner att bedriva uppsökandeverksamhet genom att utbilda mentorer (utlandsfödda kvinnor som ”gjort resan”).
22. Förbättra kunskapsstödet till kommunerna så att varje kommun kan säkerställa att det finns någon med kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor.
23. Ge uppdrag till Universitetskanslersämbetet att se över utbildningsplaner för vissa utbildningar för att öka kompetensen och kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck.
24. Höj kunskapen hos myndigheter och beslutsfattare om religion, religionsfrihet och den personliga tronns betydelse för enskilda och grupper.

Kvinnor och män ska enligt det övergripande jämställdhetspolitiska målet ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett delmål är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Så ser det inte ut idag.

Nyanlända kvinnor deltar i mindre omfattning i olika arbetsförberedande insatser jämfört med männen; de registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar svenska för invandrare senare.³⁶ Nyanlända kvinnor och män möts inte av samma förväntningar och krav på att arbeta. Detta konstateras också i den statliga utredningen om nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden, den så kallade AKKA-utredningen, där man funnit att nyanlända kvinnor – oavsett om de är flyktingar eller anhöriginvandrare – erbjuds mindre omfattande och mindre relevanta arbetsmarknadsinsatser än nyanlända män. I flera studier lyfts olika strukturella aspekter fram, exempelvis vilka typer av insatser som Arbetsförmedlingen erbjuder kvinnorna, myndighetens bemötande, tillgång till barnomsorg, föräldraförsäkringens utformning och diskriminering bland arbetsgivare.

³⁶ Har vi större problem med nyanlända kvinnors etablering och beror det i så fall på ett systemfel?, Arbetsförmedlingen, 2017.

Isolering är inte svaret på att få fler utrikesfödda kvinnor i arbete. Aktiviteter för att förbereda föräldralediga kvinnor på arbete, genom språkstudier och samhällsorientering, är ett mycket bättre svar. Utformningen av dessa aktiviteter måste dock särskilt rikta in sig på kvinnorna och deras förutsättningar, eftersom gruppen visar sig vara särskilt svår att nå. Utbildningen bör vara obligatorisk och även särskilt möjliggöra en utbildning som kan leda till jobb, exempelvis via yrkesutbildningar. Genom att få fler kvinnor i utbildning och arbete kan risken för isolering och hedersförtryck minska.

Kristdemokraterna föreslår att Sverige i likhet med Norge och Danmark bör arbeta betydligt mer aktivt under kvinnors föräldraledighet för att undvika isolering och förbereda kvinnorna på arbetslivet genom språkstudier, arbetsplatsbesök och mentorskapsprogram. Det är viktigt att dessa utbildningsinsatser innehåller rådgivning om hur familjeansvar kan kombineras med arbete i den svenska kontexten.

Uppsökandeverksamheten för att få kvinnor som inte är föräldralediga ut i aktivitet måste också stärkas. Här är mentorskapsprogram, där utlandsfödda kvinnor som redan gjort resan - och kan agera förebilder - centrala.

Intensifiera arbetet mot hedersrelaterat förtryck

Varje människa äger rätten till sitt eget liv. Ofta tas detta för självklart i vårt samhälle, men det har förblivit oåtkomligt för de som lever i en miljö där familjens heder är överordnad den enskildes frihet.

Bland de många asylsökande som kom till Sverige under 2015 fanns ett betydande antal barn som var bortgifta med en vuxen person. Mottagarkommuner stod då rådlösa och behandlade dessa som vilka gifta par som helst. Detta är ett stort misslyckande. Fram till så sent som förra året erkände Sverige att de som gift sig utomlands skulle ses som makar om de vid äktenskapet var över 15 år och saknade koppling till Sverige. Riksdagen har tagit beslut om en ny lag som underkänner även dessa äktenskap. Kristdemokraterna har lång drivit att alla som befinner sig i Sverige skyddas mot barnäktenskap. Detta är ett exempel på att det behövs ökad kunskap och fler verktyg för kommuner att kunna agera.

Länsstyrelsen Östergötland har sedan år 2005 ett övergripande ansvar för länsstyrelsernas regeringsuppdrag rörande hedersrelaterat våld och förtryck och bedriver förebyggande arbete på nationell nivå. År 2013 fick Länsstyrelsen Östergötland också i uppdrag från regeringen att utveckla kompetensteamet till ett nationellt kompetensteam. Vi ser dock ett behov av att ytterligare öka kunskapen om hedersrelaterade frågor för att säkerställa att det i varje kommun och region finns en utbildad person på området. Den personen ska bistå och säkerställa att andra professioner med nära kontakt till personer som riskerar hedersförtryck, så som inom vården och socialtjänsten, besitter rätt kompetens i frågorna.

Regeringen har haft för avsikt att lägga ner den värdefulla verksamheten hos det nationella kompetensteamet och i stället lägga över ansvaret för de hedersrelaterade frågorna på Jämställdhetsmyndigheten. Detta är fel väg att gå. Hedersrelaterat våld och förtryck är inte en vanlig jämställdhetsfråga och viktig kompetens riskerar gå förlorad. Kristdemokraterna kommer fortsätta kämpa mot ett osynliggörande av hedersrelaterade frågor genom ökade resurser till kompetensutvecklande insatser. Vi vill även ge Universitetskanslersämbetet

(tidigare Högskoleverket) i uppdrag att se över läroplaner i relevanta yrkeskategorier som jobbar med eller kommer i kontakt med kvinnor som riskerar hedersförtryck, för att på sikt kunna säkerställa ett bättre bemötande och agerande.

ANDRA FÖRSLAG:

Kristdemokraterna har föreslagit en "forced marriage unit" för att motverka tvångsäktenskap. Det gör rättsliga åtgärder möjliga mot en förälder som inte inom en viss tid (ofta 48 timmar) återför barnet, alternativt kan påvisa var barnet finns. Vi vill införa ett liknande system för att motverka könsstympning. Med hjälp av ett hälsointyg, eller skyddsbrev om man så vill, ska man vid en resa till hemlandet tydligt kunna visa att könsstympning är förbjudet enligt svensk lag. Intyget ska också visa att föräldrarna har ansvaret för flickan och således kan dömas enligt svensk lag även om könsstympning sker i annat land än Sverige.

Kristdemokraterna vill förstärka skolans möjligheter att ta sig an nyanlända genom att exempelvis satsa på fler speciallärare och lärare i svenska som andraspråk, förstärka elevhälsan, satsa på lärare och skolor i utsatta områden.

Reformera försörjningsstödet

FÖRSLAG:

25. Inför krav på kommunen att införa aktivitetskrav för alla hushåll som uppbär försörjningsstöd till följd av arbetslöshet, enligt nuvarande socialtjänstlag. Lagen bör därför ändras så att det framgår att kommunerna ska införa aktivitetskrav.

26. Utred en reformering av försörjningsstödet där alla hushåll som uppbär försörjningsstöd till följd av arbetslöshet flyttas över från kommunernas försörjningsstöd till en statlig dagpenning som tydligt kopplas till arbetsmarknadsutbildning, eller annan åtgärder som antas göra personen anställningsbar.

Försörjningsstödet har allt mer blivit ett skyddsnät för arbetslösa som kan stå till arbetsmarknadens förfogande och utrikes födda. Nära hälften av bidragstagarna fick försörjningsstöd i huvudsak av arbetslöshetskäl och andelen utrikes födda har vuxit från 36 procent 1990 till 61 procent under 2017.³⁷ Gruppen som är född utanför Europa var 8 procent av befolkningen, men stod för 39 procent av bidragstagarna.³⁸ Försörjningsstödet har alltså kommit att bli mer av en arbetslöshetsförsäkring och en sista utpost för de utrikes födda som ännu inte kan matchas mot arbetsmarknaden.

³⁷ RUT 2019:942

³⁸ Från försörjningsstöd till arbete - hur kan vägen underlättas, IFAU, 2011 <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2011/r11-06-fran-forsorjningsstod-till-arbete-hur-kan-vagen-underlattas.pdf>

Utformningen av försörjningsstödet talar i stora delar emot att arbetslösa med arbetsförmåga ska vara där. För det första är marginaleffekterna av att gå till arbete ofta 100 procent. Detta gäller särskilt unga och utrikes födda som i genomsnitt har låga löner.

Nyanlända flyktingar har ofta låga inkomster och blir därför i högre grad beroende av inkomstprövade familjestöd vilket gör att familjestöden, mer än för andra grupper, bidrar till att minska det ekonomiska utbytet av arbete. Ett hushåll med barn där ena partnern får ett jobb får heller inte rätt till försörjningsstöd. Lever de bara på försörjningsstöd tjänar hushållet inte något på att ta ett jobb. Får båda jobb samtidigt är marginaleffekten ändå 88 procent.³⁹

För det andra är försörjningsstödet den sista inkomstkällan och kommunerna har krav på sig att tillgodose en viss levnadsstandard för sina medborgare. Det gör att kravställande blir trubbigt eftersom kommunen ändå i slutändan måste garantera levnadsstandarden.

För det tredje är det staten som ska stå för arbetsmarknadspolitiken i Sverige, samtidigt som kostnaderna för de arbetslösa i försörjningsstöd ligger hos kommunerna. Uppdelningen har visat sig ge otydlighet i uppdraget och i vilka insatser som ska ges till de arbetslösa. Forskningen över kommunala arbetsmarknadsåtgärder visar att dessa ger dåliga resultat, även när man jämför med likadana statliga åtgärder.⁴⁰

Givet att andelen utrikes födda i försörjningsstödet är mycket högt och att behoven av utbildningsinsatser är central behövs reformer för att bryta bidragsbehovet och utanförskapet som byggs upp utan bra åtgärder. För kommunerna blir detta också en ekonomisk börda som kan vara svår att hantera med de verktyg som kommunen besitter och har kunskap inom.

Kristdemokraterna har hittills förespråkat en höjd jobbstimulans från dagens 25 procent till 50 procent för att öka de ekonomiska incitamenten av att gå till arbete. Vi har även förespråkat att kommunerna ska ställa aktivitetskrav, som kan användas för att arbetslösa ska delta i utbildning, praktik eller liknande för att få bibehålla sitt stöd. Detta är något som visat sig ge övervägande positiva effekter på arbetsutbudet, främst för unga och nyanlända. Men alla kommuner ställer inte krav. Det är frivilligt och åtgärderna inom aktivitetskraven skiljer sig mycket åt.⁴¹ Därför borde aktivitetskrav vara regel och införas för alla som befinner sig i försörjningsstöd pga av arbetslöshet. Lagen bör därför ändras så att det framgår att kommunerna ska ställa aktivitetskrav. De grupper som går under socialtjänsten för psykiska eller fysiska problem ska undantas från kravet.

Grundproblematiken i nuvarande system kan dock fortfarande sägas gälla: marginaleffekterna är höga, ansvaret mellan kommun och stat otydligt, kostnaderna för kommunerna höga och åtgärderna för de arbetslösa är inte likvärdiga mellan kommunerna. Risker med det är att arbetslösheten är strukturellt högre – främst bland utrikes födda.

³⁹ Lönar sig arbetet 2.0, ESO, 2018:2

⁴⁰ IFAU 2018:12 – Arbetsmarknadspolitik för mottagare av försörjningsstöd

⁴¹ IFAU 2018:12 – Arbetsmarknadspolitik för mottagare av försörjningsstöd

Ett alternativ som föreslagits i Långtidsutredningen (2011) är att flytta gruppen arbetslösa som uppstår försörjningsstöd till en statlig dagpenning. Dagpenningen är kopplad till individen och är en fast summa som inte är behovsprövad. Det innebär att margineffekterna som uppstår i försörjningsstödet försvinner. Dagpenningen kopplas tydligt till individens behov av utbildning och åtgärder för att bli matchningsbar, via statens arbetsmarknadsåtgärder, samt gör det enklare att utkräva deltagande och sanktioner mot de som inte deltar enligt överenskommet. Det innebär att arbetsmarknadsansvaret och kostnaderna för arbetslösheten hänger ihop. Kommunernas socialtjänst kan istället fokusera på att hantera de sociala problem de är utbildade för att hantera medan Arbetsförmedlingen kan fokusera på arbetslöshetsproblematik och matchning.

Därmed skulle försörjningsstödet renodlas till det sista skydds nätet för den grupp som inte bedöms vara arbetslösa på grund av matchningsproblematik. Dagpenningen skulle vara något högre än försörjningsstödet för att ge incitament att ta sig ur försörjningsstödet, samt att möjliggöra för staten att dra in delar av dagpenningen vid förseelser. Förslaget kostar något mer och gruppen som omfattas skulle öka något eftersom det inte är behovsprövat. Dagpenningen utgår dock bara till de som uppfyllande de krav som ställs för att vara inskriven på Arbetsförmedlingen.

Utökade utbildningskrav

Vid en övergång till staten skulle även utbildningskraven kunna utökas och villkoras till fortsatta studier i de utbildningsprogram som bedöms ge störst sannolikhet till ett arbete. Det skulle kunna vara yrkesutbildningar mot bristyrken eller andra tydliga vägar in i arbete. Om personen motsätter sig utbildningserbjudandet kan den statliga ersättningen delvis dras in. Detta skulle således vara en förlängning av det system som delvis finns inom andra ersättningssystem idag och där förväntningarna på den arbetslösa höjs när personen bedöms vara fullt arbetsduglig.

Integrationsuppdrag till civilsamhället

FÖRSLAG:

27. Inför ett specifikt projektbidrag för stärkt integration till civilsamhällets organisationer. Projekten ska återrapporteras och utvärderas av staten och utgöra en kunskapsbank över hur integrationsarbetet kan bedrivas.
28. Öka samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället.
29. Stimulera förekomsten av Sociala utfallskontrakt genom att inrätta en facilitatorsfunktion för sociala utfallskontrakt samt en nationell fond för investeringsgarantier

Civilsamhället har en viktig roll i arbetet med integration. Det är i de frivilliga sammanslutningarna som de värden och värderingar som behövs för ett fungerande samhälle bekräftas och förvärvas. Det är här som möten uppstår, kunskap överförs och det främmande blir bekant. Den rollen kan och ska inte staten ta över. Vi vill däremot se en politik som både värnar och uppmuntrar det civila samhället och där det offentliga med en noggrann

uppföljning ska ge stöd till det arbete som sker utifrån människors lika värde och demokratiska principer.

Det svenska civilsamhället har en lång historia av att erbjuda en social samvaro, utbildning, aktiviteter och vara en viktig mötesplats för många nyanlända och andra invandrare. Civilsamhällets organisationer bidrar med svenskundervisning, språkcaféer, idrott och andra fysiska aktiviteter, och kompletterar myndigheternas roll i integrationen på ett avgörande sätt. Kontakten som skapas mellan inrikes – och utrikes födda ger goda förutsättningar för en snabbare väg in i samhällsgemenskapen. Utvärderingar från en rad svenska myndigheter visar att civilsamhällets organisationer spelade en mycket viktig roll i mottagandet av alla de asylsökande som kom 2015. De uppvisade en kraft, flexibilitet och organisationsförmåga som berörda myndigheter varken fullt ut kunde matcha eller ta till vara på. Detta måste vi bygga vidare på, dra lärdomar utav och skapa mer långsiktiga förutsättningar, så att civilsamhället kan utveckla sina insatser på integrationsområdet.

Civilsamhällets organisationer upplever ofta att politiken styr deras verksamheter i en för smal riktning. De bidrag som kan sökas kräver ofta en snäv målgrupp som upplevs hindra organiseringen av åtgärder samt exkluderar andra grupper som skulle förstärka arbetet med integrationen. Ett exempel är när bidrag riktas mot/villkoras för just nyanlända – trots att samma aktivitet skulle ge ökad kvalitet om även andra utrikes födda kunde delta i aktiviteten.

Det är inte meningen att politiken ska stjälpna goda idéer genom att detaljstyra vilka typer av aktiviteter som måste genomföras för att bidrag ska betalas ut. I stället borde civilsamhället själva få bedöma vilka integrationsåtgärder som är relevanta. Det offentliga kontroll sker sedan genom att civilsamhället redovisar tillbaka till staten som utvärdera och samla erfarenheterna från projekten. Utvärderingen ska sedan ligga till grund för en kunskapsbank som kan ges tillbaka till civilsamhället, men också utgöra exempel på hur integrationsarbetet kan bedrivas i andra delar av samhället.

Olika former av samspel och samverkan mellan det offentliga och civilsamhället har utvecklats de senaste decennierna men enligt SKL:s rapport Civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner⁴² bör kommunerna främja kontakten mellan nyanlända och det civila samhället mer än vad som görs idag. Fler demokratiska mötesplatser för dialog och samverkan och fler anläggningar för aktiviteter behöver utvecklas i samverkan med civilsamhället. I en webbenkät till landets kommuner uttryckte 78 av de svarande kommunerna (192 av 290 kommuner deltog) behov att utveckla samverkan med fokus mot flyktingar och/eller nyanlända (även ensamkommande barn och ungdomar).

Sociala utfallskontrakt för integrationen

Samverkansformer mellan det offentliga och civilsamhället måste premieras och förstärkas – i syfte att förbättra integrationsarbetet. Denna samverkan sker idag i huvudsak genom

⁴² Civilsamhället som utvecklingskraft, demokratiaktör och samverkanspartner, SKL, NN.
<https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-498-4.pdf?issuusl=ignore>

kontakter mellan kommun och de organisationer som verkar i kommunen, men har i växande utsträckning kommit att formos inom formella avtal, exempelvis idéburet offentligt partnerskap (IOP). Denna typ av samverkan har ökat i intresse och fungerar bra där civilsamhället och kommun eller region ingår ett partnerskap inom ett visst projekt. Kristdemokraterna är mycket positiva till denna typ av samarbete.

Sociala utfallskontrakt är en annan typ av samverkan som ännu inte fått något utrymme i Sverige, men som skulle kunna användas för projekt inom integration och för att bryta segregation. I sociala utfallskontrakt investerar en extern finansiär pengar i ett offentligt socialt projekt för att uppnå definierade mål som motsvarar mänskliga och ekonomiska vinster för den offentliga parten. Denna modell för att genomföra sociala investeringar är utvecklad utifrån internationellt testade modeller för utfallsbaserad finansiering.

Ett socialt utfallskontrakt börjar med att en offentlig part (kommun och landsting) identifierar ett problem i samhället som de vill lösa genom att investera i det identifierade området. Förhoppningen är att detta ska leda till framtida kostnadsbesparingar för den offentliga parten. Steg två är hitta extern finansiering för projektet, vilket görs genom att locka kapital från privata aktörer. Således står inte skattebetalarna för investeringen. Steg tre är sedan att formulera målen och vilka utfall som förväntas för att projektet ska anses som lyckat. Utifrån forskning och beprövad metodik tas ett åtgärdsprogram fram för att möta det identifierade problemet. I det sista steget sker en utvärdering för att klargöra om projektet skapat sociala förbättringar, och om så, ekonomiska besparingar för den offentliga parten. Om utvärderingen kan påvisa att kostnader till området minskat, återbetalas delar eller hela beloppet till finansiären. Uppstår långsiktiga vinster kommer också finansiären erhålla avkastning i likhet med de besparingar projektet inbringat den offentliga parten.

Utmaningarna och orsaken till den dåliga framväxten av sociala utfallskontrakt ligger dels i bristen på kunskap i användningen av sociala investeringsfonder hos de offentliga aktörerna. I en undersökning av Sveriges kommuner och landsting (SKL) framgår att många kommuner efterfrågar stöd och vägledning för utformningen av denna typ av projekt. Det kommuner och landsting främst efterfrågar är kunskap kring metodik för uppföljning och utvärdering, samt metodik för vinst-förlust-kalkyler och sammanställningar av evidensbaserade program. Problemet ligger också i att relationen mellan risk och avkastning för den externa finansiären ofta är blygsam i den här typen av sociala investeringar.

Kristdemokraterna menar att sociala utfallskontrakt bör stödjas, i syfte att åstadkomma fler åtgärder som kan öka integrationen bland utrikes födda, minska förekomsten av utanförskap och segregation och bryta brottslighet. För detta ändamål bör en facilitatorfunktion inrättas som kan tillgodose allmänna riktlinjer, beräknade kostnader för olika sociala problem och insatser, i syfte att underlätta beräkningar av kostnader för offentliga parter och organisera metodstöd för offentliga aktörer: exempelvis utvärderingar och effektmätningar av sociala utfallskontrakt.

För att stödja investeringsmöjligheterna bör även en investeringsfond inrättas där finansiärens investeringsrisk täcks till 50 procent, vilket innebär att staten garanterar en återbetalning om halva investeringssumman till den externa finansiären vid färdigställt socialt utfallskontrakt.

ANDRA FÖRSLAG

Kristdemokraterna har länge verkat för ett gåvoskatteavdrag. Sedan 2019 är också gåvoskatteavdraget återinfört tack vare M/KD-budgeten. Avdraget innebär att privatpersoner får göra skatteavdrag vid gåvor till ideella organisationer som fått godkänt från Skatteverket. Gåvoskatteavdraget visade tidigare mycket positiva resultat på givandet och de organisationer som idag är godkända jobbar också med grupperna asylsökande och nyanlända. Organisationerna bistår med svenskundervisning, läxhjälp, sociala insatser, fritidsaktiviteter med mera. Detta arbete utgör en viktig grund för integrationsarbetet.

Godkända prov för permanent uppehållstillstånd

FÖRSLAG:

30. Inför godkänt språkprov och samhällsorienteringsprov, bredvid kravet om egen försörjning, som villkor för att få sin ansökan om permanent uppehållstillstånd prövad inom tre år från beviljat tillfälligt uppehållstillstånd (TUT).

31. Inför godkänt språkprov och samhällsorienteringsprov som villkor för att få PUT för den som har fortsatt skyddsbehov efter tre år.

Människor som invandrat och inte kan göra sig förstådda efter flera år får stora svårigheter. Detta gäller särskilt nyanlända kvinnor som har lägre delaktighet i integrerande åtgärder och lägre sysselsättningsgrad efter etableringsperioden. I praktiken uppfylls ofta försörjningskravet av mannen och så länge det är så ökar risken för att kvinnans delaktighet i språkutbildning och annan utbildning blir bristfällig. Det finns tydligt forskningsstöd för att goda språkkunskaper ökar sannolikheten för en långsiktigt framgångsrik etablering på arbetsmarknaden.⁴³

Att vuxna lär sig språket är också angeläget för barnen. I dagens integrationsprocess får de ta ett orimligt ansvar genom att vuxna gör barnen till tolkar i mötet med det omgivande samhället.

Svenska för invandrare (sfi) är en obligatorisk del av etableringsplanen och en viktig insats för att ge grundläggande kunskaper i svenska. Regeringen utreder nu ett integrationsår med intensiv yrkesinriktad svenskundervisning, praktik, yrkesutbildning, obligatorisk samhällsorientering och ettåriga mentorskapsprogram. Den som inte deltar i etableringsprogrammet kan idag mista sin rätt till ersättning. Detta är ett trubbigt verktyg då det endast stipulerar ett deltagande men inte garanterar syftet med utbildningen; att lära sig språket för att lättare komma in i samhället och komma i arbete. Genom språkkrav för PUT införs ett verktyg där man på individnivå ökar incitamenten att lära sig svenska.

⁴³ 2017:7 Inspiration för integration – en ESO-rapport om arbetsmarknadspolitik för nyanlända i fem länder

En granskning av integrationsinsatser i Sverige, Norge, Danmark, Tyskland och Nederländerna⁴⁴ visar att alla länder förutom Sverige kräver godkända språkkrav för att få permanent uppehållstillstånd. I Sverige behöver den sökande, i enlighet med lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar i möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, endast kunna försörja sig genom anställning eller inkomster från näringsverksamhet för att kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd. Kunskaperna i svenska har därmed inget direkt värde i processen för att få stanna permanent i landet.

Kristdemokraterna var först med att 2014 föreslå att den som beviljas asyl i Sverige som huvudregel skulle ges ett tillfälligt uppehållstillstånd på tre år med rätt till familjeåterförening. Genom den tillfälliga lagen (2016:752) är detta nu utgångspunkten. Vidare förslög vi att den som under de första tre åren lyckades etablera sig på arbetsmarknaden så skulle ett permanent uppehållstillstånd ges även om skyddsbehovet inte skulle kvarstå. Förslaget stärker incitamenten till etablering eftersom eget arbete säkrar rätten att stanna i Sverige. Idag kan den som kan försörja sig själv genom ett ordinarie arbete få ett permanent uppehållstillstånd efter tre år. 2017 krävdes en arbetsinkomst på 12 000 kr i månaden brutto för permanent uppehållstillstånd.

Genom ett godkänt språktest för att få PUT tydliggörs att integrationen börjar redan när personen kommer till Sverige och att den nyanlände ska vara delaktig och ta till sig av språkutbildningen, som ska ges från dag ett enligt Kristdemokraternas förslag. Den som är delaktig har därmed goda chanser att få stanna permanent i landet. Med ett språkkrav kommer man också åt problemet med förfalskade arbetsintyg, som blivit en bieffekt av att det bara krävs försörjningskrav för permanenta uppehållstillstånd. För de nyanlända som har fortsatt skyddsbehov efter tre år förlängs det tillfälliga uppehållstillståndet tills de klarar provet eller då skyddsbehovet upphör.

En av få jämförande empiriska studier som gjorts på flyktingar och skyddsbehövande med tillfälliga och permanenta uppehållstillstånd visade att de som fick permanenta uppehållstillstånd hade större sannolikhet att ha ett arbete och mindre sannolikhet att ta emot försörjningsstöd.⁴⁵ De krav som ställs bör därför vara möjliga att uppfylla inom en rimlig tid för att fungera som morötter och uppfylla syftet att få en snabbare integration. Enligt en rekommendation från Europarådet och EU bör kraven inte vara högre än nivå A1 vad gäller läs- och skrivfärdighet och A2 vad gäller muntlig färdighet (att kunna uppfatta talat språk och själv kunna tala). För de som påbörjade sina studier på kurs 1A som kräver att studenten kan uttrycka sig med vanliga ord och enkla faser krävdes i genomsnitt 67 veckor.

Ett godkänt språkkrav ska vara regel, med möjlighet till dispens. Hänsyn ska exempelvis tas till hög ålder, hälsa eller olika funktionsnedsättningar. För den som är analfabet ska testet kunna göras muntligt. Det bör ändå krävas att personen har elementära färdigheter i att förstå och tala svenska. Provkravet omfattar ej kvotflyktingar som får uppehållstillstånd innan de kommer in i Sverige, däremot bör denna grupp fortsatt ha utbildningsplikt.

⁴⁴ ibid

⁴⁵ Bakker (2016)

Kristdemokraterna ser språkstestet som en faktor, bland flera, för att förbättra etableringen. Parallellt behöver SFI-utbildningen förbättras så att förutsättningarna att lära sig språket ökar.

Kristdemokraterna har tidigare föreslagit att de som söker medborgarskap ska ha genomgått undervisning i samhällsorientering. Det är viktigt att den som kommer ny till landet får kunskap om vårt samhälle. Det handlar både om att känna till strukturen i det svenska samhället, men också vilka grundläggande värden, normer och värderingar som är fundamentala i vårt samhälle. För att underlätta och öka incitamenten för en tidig integration hos nyanlända vill Kristdemokraterna även införa ett godkänt prov i samhällsorientering som villkor för den som söker PUT, på samma premisser som språkravet.

ANDRA FÖRSLAG:

Kristdemokraternas förslag om integration från dag ett innebär bland annat att asylsökande ska delta i 15 timmars språkutbildning och nio timmars samhällsorientering per vecka. Vi vill samtidigt att samhällsorienteringen i etableringsprogrammet utökas med 50 procent, från dagens 60 till 90 timmar samt att utökningen av timmarna ska ägnas åt frågor som medborgerliga skyldigheter, rättigheter, delaktighet och hur Sverige styrs. Vi har också föreslagit att den som kan försörja sig inom tre år, innan det tillfälliga uppehållstillståndet går ut, ska få permanent uppehållstillstånd.

Godkänt prov i svenska och samhällsorientering för medborgarskap

FÖRSLAG:

32. Inför godkänt språkprov och samhällsorienteringsprov som villkor för att an hålla om svenskt medborgarskap

Medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan en individ och en stat. Det har såväl en reell som en symbolisk betydelse. Genom medborgarskapet erhålls rösträtt i riksdagsval, rätt att kunna söka vissa typer av tjänster inom polis, domstol och militär, den ovillkorliga rätten att vistas i landet samt konsulär hjälp vid problem i utlandet. Den symboliska betydelsen är att medborgarskapet innebär en delaktighet i en större gemenskap, med skyldigheter och rättigheter gentemot andra. Genom medborgarskapet stärks känslan av delaktighet, samhörighet och identitet. Detta är också något som betonas i den senaste översynen av den svenska medborgarskapslagstiftningen genom införandet av en ny portalparagraf som förmedlar att det svenska medborgarskapet är ett uttryck för samhörighet.

Kristdemokraterna anser att det är dags att uppvärdera medborgarskapets betydelse. Det är önskvärt att de som vill och kommer att leva i Sverige under en lång tid också har ett svenskt medborgarskap. För att tydliggöra medborgarskapets betydelse vill vi att alla kommuner ska arrangera offentliga medborgarskapsцерemonier för att välkomna nya medborgare. Alla som blir medborgare bör också få en medborgarbok där de rättigheter och skyldigheter som följer av medborgarskapet förmedlas. Detta ska även ges vid myndighetsåldern till den som redan är medborgare.

Då ett medborgarskap medför långtgående rättigheter vill Kristdemokraterna även skärpa villkoren för att förvärva medborgarskap. Idag krävs att en vuxen som söker medborgarskap ska kunna styrka sin identitet, ha fyllt 18 år, ha permanent uppehållstillstånd, uppehållsrätt eller uppehållskort, ha bott i Sverige en viss tid samt ha levt ett skötsamt liv. De låga kraven innebär att ett svenskt pass som medger fri rörlighet till många länder har relativt lågt ställda krav.

En jämförelse med övriga medlemsländer i EU visar på mer långtgående villkor för medborgarskap. Exempelvis beviljar ett antal EU-länder medborgarskap endast om den sökande kan försörja sig själv utan ekonomiskt stöd från samhället.⁴⁶ 14 av EU:s 28 länder har någon form av medborgarskapstester.⁴⁷ Det kan röra sig om att den sökande ska ha en viss nivå i språkkunskaper samt viss kunskap om landets samhälle, kultur och historia. Vissa länder kräver även någon form av utfästelse som uttrycker en integreringsambition och lojalitet till landet och de grundläggande värdena i samhället.

Det är väl underbyggt att kunskaper i det svenska språket har stor betydelse för integrationen. Ett visst mått av kunskaper i svenska underlättar möjligheten att tillgodogöra sig en utbildning, få ett arbete och komma in i samhällsgemenskapen. Kristdemokraterna vill därför öka incitamenten att tillgodogöra sig svenska språket genom att införa ett godkänt språkkrav för den som söker medborgarskap, såvida man inte genomfört ett godkänt språkprov vid sin ansökan om permanent uppehållstillstånd i enlighet med de riktlinjerna. Kristdemokraterna anser att de som söker medborgarskap även ska ha genomgått undervisning i samhällsorientering samt avlagt ett godkänt prov. Genom en god kännedom om det svenska samhället och vilka allmänmänskliga värden och värderingar som präglat och fortfarande präglar vårt samhälle kan kulturella klyftor minska.

ANDRA FÖRSLAG:

För att tydliggöra medborgarskapets betydelse vill vi att alla kommuner ska arrangera offentliga medborgarskapsцерemonier för att välkomna nya medborgare. Alla medborgare ska få en medborgarhandbok där de rättigheter och skyldigheter som följer av medborgarskapet förmedlas.

Då ett medborgarskap har stor vikt måste det vara möjligt för domstol att återkalla medborgarskapet när det är uppenbart att en person fått svenskt medborgarskap genom mutor eller bestickning. Det ska även vara möjligt för dem med dubbelt medborgarskap att få det svenska medborgarskapet återkallat för den som begår exempelvis terroristbrott och brott mot mänskligheten.

⁴⁶ GLOBALCIT

⁴⁷ European Parliamentary Research Service (2018), Acquisition and loss of citizenship in EU Member States

Minskad brottslighet förbättrar integrationen

FÖRSLAG:

33. Inför vistelseförbud
34. Inför brottet attacker mot vitala samhällsfunktioner
35. Knyt en polis till varje skola
36. Inför anonyma vittnen, kronvittnen och förbättra vittnesskyddet
37. Utveckla arbetet med sociala insatsgrupper

Åtgärderna som presenteras här är tänkta att bryta segregationen i Sverige. Många av dessa områden är förutom en låg arbetsmarknadsanknytning, sämre skolresultat och svenskkunskaper, högre bidragsberoende och en svårkontrollerad befolkningsökning med svartkontrakt och trångboddhet. De är dessutom i betydligt högre grad drabbade av den organiserade brottsligheten. Detta syns inte minst i Polisens rapport Kriminell påverkan på lokalsamhället, i vilken 60 utsatta områden listas, varav 22 särskilt utsatta.

Bedömningskriterierna som ligger bakom klassificeringen är de kriminellas utstuderade vilja att ta makten och kontrollera lokalsamhället genom hot, våld och utpressning, samt våld som riskerar att skada tredje man, öppen narkotikaförsäljning, utåtagerande missnöjde med det omgivande samhället.

De kriminellas beteende leder till ökad otrygghet och minskad benägenhet att anmäla brott och medverka i rättsprocesser. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Situationen i området innebär att det är svårt eller nästintill omöjligt för polisen att fullfölja sitt uppdrag. Där finns parallella samhällsstrukturer, extremism och fundamentalism som inverkar på andras liv, personer som reser eller rest till exempelvis IS och en hög koncentration av kriminella. I framför allt de särskilt utsatta områdena är det av yttersta vikt att den här utvecklingen bryts för att ett effektivt integrationsarbete ska få fäste. Kristdemokraterna har sedan tidigare, bortsett från långtgående reformer gällande antal poliser, straff och kriminalvård ett antal förslag som riktar in sig på segregationsaspekten av kriminaliteten.

Exempel på åtgärder som Kristdemokraterna föreslagit för att komma till bukt med denna problematik är vistelseförbud för geografiskt knutna kriminella, straffskärpningsgrund för den som attackerar vitala samhällsfunktioner, en polis knuten till varje skola, anonyma vittnen, kronvittnen och bättre vittnesskydd för att bryta tystnadskulturen och sociala insatsgrupper. Vistelseförbud menar vi skulle vara en påföljd som exempel en person som är mycket brottsaktivt inom ett geografiskt anknutet kriminellt nätverk skulle kunna dömas till när han döms för annan brottslighet. En person som exempelvis säljer narkotika på ett lokalt torg och hotar handlare och förbipasserade skulle efter avtjänat fängelsestraff förbjudas från att vistas i den stadsdel dit hans kriminalitet är knuten. Detta är dels positivt för det geografiska området som slipper en kriminellt belastad figur, men det är också positivt för den enskildes rehabilitering. Att försvåra kontakt mellan en nyligen frikänd kriminell och dennes gamla kriminella nätverk och viktigt för att förhindra återfall i brott.

Ett återkommande problem i särskilt utsatta områden är sabotage och skadegörelse av kommunkontor, sociala insatsgrupper, skolor med mera. Den som tjänar på att samhällets

stödfunktioner inte fungerar, är de som kan utnyttja dem som egentligen behöver stöd: kriminella. Den brottsligheten är systemhotande. Därför vill Kristdemokraterna se ett nytt brott: Attacker mot vitala samhällsfunktioner. Den som attackerar exempelvis sjukhus, socialkontor ska kunna dömas till hårdare straff.

För att förebygga och bekämpa brott är det viktigt att det finns ett förtroende mellan polis och ungdomar. Att samarbeta med lokala ungdomsorganisationer bör vara en stående del i polisens arbete. Polisens arbete med att komma i kontakt med barn och ungdomar innan dessa börjar med kriminalitet är också av stor vikt. Att informera i skolor om polisens arbete är, och bör vara, en viktig del i polisens uppgifter. Polisen bör ha ett utvecklat samarbete med varje skola, gärna med en särskilt utnämnd polis knuten till skolan, som kan lära känna elever och personal och som de kan vända sig till om de blir utsatta för brott.

Tystnadskulturen i utsatta områden är en destruktiv kraft som bidrar till parallella samhällsstrukturer och gör det svårare att utreda brott. En stor del i denna är de kriminellas stora våldskapital. Därför behövs ett förbättrat vittnesskydd, kronvittnen där den som vittnar mot andra kriminella själv kan få rabatterat straff och ett system med anonyma vittnen för att hindra den organiserade brottsligheten.

Arbetet med sociala insatsgrupper behöver utvärderas, utvecklas och metodsäkras. Arbetsmetoden är en samverkan mellan socialtjänst, skola och polis för att på individnivå hjälpa unga att sluta begå brott. Arbetet innebär att socialtjänsten tillsammans med polisen och övriga berörda samarbetar och använder sin samlade kompetens fokuserat och uthålligt i arbetet med unga i riskzon. Det kan handla om att stärka det sociala nätverket kring den unge, särskilt stöd i skolarbetet, särskild yrkesträning, arbete och fritidssysselsättning. På så sätt kan en destruktiv livsstil motverkas.